

Herdenking van 1572 “de geboorte van Nederland” op weg naar viering van 450 jaar Alkmaars ontzet in 2023.

Resultaat gespreksronde december-januari n.a.v. bestuursopdracht.

8 Oktober 2022- 8 Oktober 2023

Gesprekspartners o.a.: Grote Kerk/Grote Raam, 8 October Vereeniging, Regionaal Archief, Bibliotheek Artiance (ABC-huis), Stedelijk Museum Alkmaar, Alkmaar Marketing, Historische Vereniging Alkmaar, Kaeskoppenstad, , 5 mei comité, Onderwijs, Cultuur, Erfgoed, Gebiedsregisseurs, Representatie, het samenwerkingsverband 1572. Deze gesprekken gaan nog door met andere partijen in Alkmaar.

Inleiding

In 2022 viert Nederland haar 450 jarige bestaan. Ook Alkmaar doet mee aan deze landelijke activiteit. Voor Alkmaar speelt nog een ander feit mee en dat is dat in 2023 een andere mijlpaal wordt gevierd: 450 jaar Alkmaar Ontzet. Er is besloten deze twee feestjaren naadloos op elkaar te laten aansluiten waarbij het uitgangspunt is dat in 2023 de grootste festiviteiten plaatsvinden en dat 2022 dient als een ‘rode loper’ naar 2023 toe.

Het jaar 1572 is het begin van de ‘geboorte van Nederland’ én een keerpunt in de Tachtigjarige Oorlog (1568 – 1648). Het was een heftige strijd: oorlog en deels ook burgeroorlog. Elke stad in de Nederlanden speelde hierin zijn eigen rol en heeft zijn eigen herinneringen. Sommigen bleven de landsheer, koning Filips II van Spanje, trouw. Anderen namen deel aan een opstand onder leiding van Willem van Oranje. Uit eigen beweging of noodgedwongen. Nu, 450 jaar later, zijn veel Nederlandse gemeenten, ook Alkmaar, lid van het Samenwerkingsverband 1572.

Door haar ligging was Alkmaar in de tachtigjarige oorlog een waardevolle stad om te controleren. De Alkmaarse opstandelingen blokkeerden de Amsterdamse handel en vormden een bedreiging voor de koningsgezinde aanvoerlijnen tussen Amsterdam en Haarlem. Op 21 augustus 1573 liet Don Frederik, de zoon van de hertog van Alva, de stad omsingelen en begon het beleg van Alkmaar. Met toestemming van Oranje liet geuzenleider en gouverneur van West-Friesland Diederick Sonoy dijken en sluizen openen, waarna het leger van de koning zich voor de inundaties terugtrok. Op 8 oktober 1573 was het beleg van Alkmaar voorbij. Voor het eerst waren opstandelingen erin geslaagd de vijand te weerstaan, vandaar de spreuk ‘bij Alkmaar begint de victorie’.

Alkmaar: in 2022 op weg naar de Victorie 2023: Licht van de Vrijheid

Voor Alkmaar is 2022 de opmaat (“de rode loper”) voor het herdenkings- en jubeljaar 2023, de viering van 450 jaar Alkmaars ontzet.

In samenwerking met veel partners in de stad zoals de 8 oktober Vereeniging, Alkmaar Marketing, het Stedelijk Museum en vele anderen willen wij vanaf 8 oktober 2022 tot en met 8 oktober 2023 een jaar lang herdenken en vieren. Waarbij de waarden van toen “de geboorte van Nederland” VRIJHEID, VERDRAAGZAAMHEID, VERBONDENHEID en VERSCEIDENHEID worden verbonden met het heden en de toekomst. Daarom herdenken, want 450 jaar vrijheid is het waard breed bij stil te staan. Daarom ook bezinning, want de vrijheid van de één is niet altijd de vrijheid van de ander. Sterker, waar de één spreekt over vrijheid neemt de ander het woord onvrijheid in de mond. Actueel tot op de dag van vandaag. *Ons doel is om een prachtig jaar te organiseren vol met viering en herdenking op het thema en de 4 waarden, over verleden heden en toekomst gericht op een breder publiek w.o. kinderen, jongeren, wijken en dorpen.*

Hoe pakken we dat aan:

Er komt programma van herdenking en viering vanaf 8 oktober 2022 tot en met oktober 2023.

Er komt een online programmeringsplatform waarop alle actieve partijen als scholen, wijken, clubs, verenigingen, bedrijven, instellingen en (groepen) inwoners hun plannen in de vorm van evenementen, herdenkingen, lesmateriaal, lezingen, etc kunnen aanmelden, uitwisselen, met elkaar afstemmen, en door samenwerking kunnen versterken.

Daaruit komt online, via de website van Alkmaar Marketing, en via nieuwsbrieven, een jaarvullend programma (jaarkalender) voor alle activiteiten in en om de stad in het kader van 450 jaar Alkmaar ontzet. De Evenementendesk van Alkmaar Marketing wordt ingezet om praktische zaken zoals vergunningen, subsidieaanvragen en samenwerkingsconstructies te regelen.

Dat programma is dynamisch: via aanmelding van activiteiten door partijen (die het zelf organiseren) wordt het aangevuld. Plannen kunnen worden verrijkt door combinaties te maken elkaars kennis en kwaliteiten. De stuurgroep en de teams (zie hieronder) stimuleren partijen op plaatsen waar mogelijk nog activiteit gemist wordt: Bijvoorbeeld: “doen we genoeg voor en met jongeren?”; of: “is er voldoende georganiseerd op diversiteit (link met de 4 waarden)?”. “En de wijken/dorpen”?

Wat voor activiteiten?

Om te beginnen: bestaande jaarlijkse activiteiten (historische projecten en lezingen) zullen worden gestimuleerd hun plannen in het teken te plaatsen van dit thema.

Daarnaast gaan we organisaties uitnodigen om bestaande nieuwe initiatieven te organiseren in dit kader en daarbij hun eigen financiering en bemensing te regelen. Zo nodig doen zij een beroep doen op sponsoring of bestaande subsidiebudgetten of -fondsen van gemeente of anderen. Met deze bestaande en nieuwe evenementen en activiteiten (cultuur, bezinning, onderwijs, feest) bevorderen we de beleving en aantrekkelijkheid van Alkmaar als ‘centrumstad met historie’.

Om een paar voorbeelden van in productie zijnde of voorgenomen initiatieven/activiteiten:

- Het Stedelijk Museum (SM) heeft concrete plannen voor activiteiten en tentoonstellingen in genoemde periode: Het museum maakt in 2022 ter gelegenheid van de nieuwe tentoonstelling pakketten voor het Bolwerk om winkels mee te laten doen met totale marketing. Cultuur, promotie en stadspromotie hand in hand.
- 8 oktober 2022: Activiteit voor Jongeren in het SM over de waarden 1572: wat betekent vrijheid voor jullie? Museumnacht;
- Vaste presentatie SM zal meer gericht worden op het jubeljaar
- April 2023 opening nieuwe collectie SM; presentatie het verhaal van Alkmaar; zaal over Victorie; in één week worden alle Alkmaarders om te komen kijken,
- Na de zomer 2022: kunstenaar gaat samen met inwoners kunstwerk maken met als thema 450 jaar ontzet; 1 oktober te zien in het SM (mogelijk op te nemen in collectie)
- Datum onbekend: tentoonstelling SM over Fiona Tan: de ontwerper van het Grote Raam
- Regionaal Archief (RHCA) zetten hun eigen programma's, kennis, rondleidingen en activiteiten in het licht van dit thema en de vier waarden. Een mooi voorbeeld: het tentoonstellen en toelichten voor groepen van relevante originelen uit de collectie bijv brieven van Willem van Oranje etc.

- De Bibliotheek/Artiance (ABC-huis) gaat bestaande en evt nieuwe activiteiten (stadsgesprekken theatervoorstellingen, art 1 programma's, etc) onderbrengen en inkleuren onder/door het thema en de 4 waarden, herdenking en bezinning, confrontatie met hedendaagse maatschappelijke problemen, vooroordelen en tegenstellingen gerelateerd aan de 4 V's.
- De bibliotheek kan ook een rol spelen in het betrekken van wijken en dorpen betrekken is een ambitie. Mogelijk dat educatieve initiatieven hand in hand kunnen gaan met de reizende tentoonstelling 1572 langs wijken en dorpen. Planning daarvoor afstemmen met ABC.
- De gebiedsregisseurs zullen wijken- en dorpen-organisaties stimuleren om onder dit thema gedurende het jubeljaar activiteiten te organiseren die kunne worden ondergebracht onder dit thema.
- Het samenwerkingsverband 1572 heeft een lesprogramma ontwikkeld op dit thema dat aan alle scholen van de deelnemende gemeenten wordt aangeboden. Ook aan Alkmaar met ruimte voor de lokale toevoeging van ons eigen ontzetverhaal. De scholen (primair en secundair) zullen worden gestimuleerd om dit programma te adopteren in hun eigen lessen.
- De bestaande netwerken die nu al bestaan in de samenwerking tussen scholen en cultuurinstellingen (Artiance, Stedelijk museum en Regionaal archief) worden ingezet op dit thema. Ook de ontzetbox van 80v voor de scholen is hier aan te koppelen.
- Een tijdelijke tentoonstelling zal een reis maken langs wijkcentra, dorpen en desgewenst andere locaties zoals scholen of bibliotheken. Dezelfde tentoonstelling zal ook gedurende de hele periode te zien zijn in de Grote kerk.
- Alle culturele instellingen (de grote professionele, maar ook de kleine amateuristische kunst) worden via de reguliere subsidie gestimuleerd hun activiteiten te verbinden met het thema en de 4 waarden. Voorbeeld: Er is 3 jaar geleden een muziektheaterstuk geschreven een coproductie van Karavaan en Doss Event support (door Nederlands bekendste toneelschrijver Ad de Bont) over het Ontzet, met een link naar het heden. Kan zo opnieuw kan worden ingezet.
- Amateurkunstfestival KUUB gaat aandacht besteden aan de thematiek en waarden
- We zijn met Schnitger Orgelconcours over het festival in 2023 in gesprek over de wijze waarop ze kunnen aansluiten bij de thematiek
- En natuurlijk... Ons grote evenement in oktober 2023: de viering van 450 jaar Alkmaar ontzet vanaf eind september tot en met 8 oktober, met als apotheose de onthulling van het Raam van de Grote kerk met het kunstwerk van Fiona Tan.
- Groots Alkmaar (Hugo Koeman) maakt een special over dit thema op nader te bepalen datum zomer 2022.
- Het boek van Harry de Raad wordt uitgebracht en gepresenteerd: evenement.
- Het boek van Simone van der Vlugt idem.
- Op het regionaal archief worden onze schatten getoond en toegelicht o.a. de brieven van Willem van Oranje
- HVA doet mee door alle activiteiten (wandelingen, rondleidingen, lezingen) te richten op het thema
- Groot nationaal event (i.h.k.v. landelijk 1572) dat eerst in december gepland was gaan we verschuiven we naar oktober 2023, na 8 oktober.
- AM zet zijn instrumenten in voor dit thema: evenementendesk; marketing; website;

- Kaeskoppenstad heeft gemeld zich voor de evenementen in juni 2022 en 2023 te laten inspireren door het thema en de 4 waarden van 1572 en komt met nadere invulling.

En dan nog een paar voorbeelden van ideeën die zijn aangereikt:

- Bij de viering van 500 jaar Grote Kerk was een startbijeenkomst: een soort call voor ideeën. In groepen uit elkaar. Leverde 200 ideeën op waarvan 25 met reëel uitvoeringspotentieel overgenomen. Misschien ook voor dit programma?
- Nieuwe plannen met heldere organisator, goed passend in het thema evt mogelijk te maken met extra budget.
- Extra budget is belangrijk om als instrument te hebben, maakt het verschil om creatieve ideeën mogelijk te maken.
- Met 8 oktober Vereeniging worden momenteel afspraken gemaakt over budget/subsidie tbv de viering van 8 oktober 2023.
- Naast stimuleringsbudget is ook geld/arbeidskracht nodig voor projectleiding/programmamanagement: deskundige organisatie, fondsenwerving, aanjagen.
- Thema “Licht van de Vrijheid” is bij startbijeenkomst als leidend thema genomen. De keuze hiervoor moet definitief gemaakt worden; de regiegroep kan daar in een eindvoorstel doen.
- Openen festiviteiten/herdenkingen voor nieuwe groepen: achterstandsgroepen, nieuwe Alkmaarders,
- Gevarieerd aanbod voor breder publiek dan alleen historisch geïnteresseerden.
- Initiatieven uit gemeenschap honoreren. Netwerken inzetten.
- “Geschiedenisfestival/maand van de geschiedenis”: Wij hebben al geschiedenisfestivals nl. 8 oktober en Kaeskoppenstad en het programma 1573. Mogelijk dat er in de maand na 8 oktober 2023 een nationaal event kan worden georganiseerd i.c.m. promotie kunstwerk Grote Raam van Fiona Tan.
- Haal het VPRO radioprogramma OVT naar Alkmaar: live uitzending vanuit restaurant in Victoriepark.
- Oudorp als wijk is interessant: plek waar de Spanjaarden het beleg voerden (Herspelen? Herdenken?)
- Continuïteit van de thema’s: In 2025 viert HVA zijn 100 jarig jubileum met speciale activiteiten.

Organisatie

Onder leiding van een onafhankelijke en enthousiasmerende voorzitter komt er vanaf februari 2022 met vaste regelmaat een Regiegroep bijeen.

Taken: Regie, planning, programmering en de samenhang en samenwerking.

Deelnemers: Onafhankelijk voorzitter; leden: Voorzitter van de 8 oktober Vereeniging, directeur Stedelijk Museum, directeur GK (link met Grote raam), directeur Bibliotheek/ABC-huis, directeur Alkmaar marketing, en gemeentelijk

programmacoördinator/secretaris. Mogelijk met als toevoeging een programmamanager (uit eigen personeel AM; of extra ovb van budget).

Onder deze structuur zit een programmaorganisatie met gemengde teams, bijvoorbeeld:

- Team Marketing, communicatie en promotie (AM, gemeente, ..)
- Team ondersteuning: gemeentelijk team voor het voorbereiden en uitzetten acties regiegroep; representatie, gemeentelijke zaken, budgetbeheer.
- Team evenementen (Kaeskoppen, HVA, 8oV, abc-huis,etc.)
- Team educatie en 4 thema's verleden heden toekomst (onderwijs, cultuur, hva, abc)
- Thematische teams zoals bijvoorbeeld, sport, jongeren, wijken/dorpen.

De meeste gesprekspartners hebben zich bereid verklaard te willen deelnemen aan de regiegroep respectievelijk één van de teams.

Budget

Uit de gespreksronde wordt duidelijk dat een aantal partijen het nodig vinden dat er extra budget komt voor

- budget voor deskundige projectleiding/programmeringstaak
- Stimuleringsbudget om organisaties aan te sporen extra's te organiseren in het kader van het thema.
- Organisatiekosten gemeente voor boven-reguliere zaken: bijvoorbeeld bijeenkomsten, communicatiemiddelen, aankoop en verplaatsingen tentoonstellingen
- Dit laat onverlet de bestaande subsidies.